

בס"ד
פר' ויצא
גיליון רכ"ב
שנה ה'
כסלו תשפ"ד

בדרו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

זכות התורה המוגן והמושיע – עובדות הוד על רביה"ק מרן זיע"א בידיעת התורה.

שם שכתוב פעם אחת ויחידה

סיפר הגר"א וייסבלום שליט"א: בבית הספר של חינוה"ע למד נער אשר סבל חדשים רבים מדלקת בגרון ולא הועילו כל התרופות, מנהל ביה"ס הציע לאבי הנער לבא עמו לרבינו ולקבל את ברכתו, כשהגיעו לרבינו שאל את הנער לשמו, ומשהשיב הזדעזע רבינו הלא זה שם של א' מנביאי הבעל, והורה להם להחליף מיד את השם, הם עשו כן ופסקה הדלקת. מוסיף הגר"א וייסבלום בדקתי בספר הקורקונדציה וגיליתי ששם זה נזכר רק פעם א' ויחידה בדברי הימים.

על שם מי נקראו התנאים בשם מנחם

רבינו התקשה במה שמצינו כמה תנאים ואמוראים שנקראו בשם מנחם, והלא בתנ"ך נזכר שם זה כשם של רשע, והוא מנחם בן גדי (מלכים ב' טו, יז), ואיך נקראו בשם רשע, והלא אחז"ל עה"פ שם רשעים ירקב דלא מסקינן בשמייהו [עיי' יומא ל"ח ב']. ותי' רבינו על פי מש"כ במדרש אבכיר ובספר הישר שאביו של נח קראו מנחם, לאמר זה ינחמנו וכו', ומתושלח הוא שצויה לו שלא יפרסם את שמו, כדי שלא יזיקוהו הרשעים בכשפיהם, לכן אמר לכולם שנקרא נח ולא גילה שמנחם שמו. וממילא אי"ש שקראום מנחם על שם נח שנקרא מנחם והיה צדיק. [וראה עוד בענין זה באגרו"כ סי' י"ג].

חסורי מחסרא כפשוטו

סיפר הגר"י זילברמן שליט"א: א' אמר לי ששאל את רבינו, האם זה נכון מה שאומרים שיש בש"ס "חסורי מחסרא והכי קתני" מאתיים ושלישים פעם כמנין ירך, ונרמז הדבר בפסוק בשיר השירים חמו"קי ירכיך. ותיכף ומיד השיבו רבינו שאין בש"ס בבלי כזה מספר (יש רק 75 פעם).

ניסה השואל לומר אולי בירושלמי, או לפחות בשניהם יחד יהיה כמספר ירך. השיבו רבינו בירושלמי לא נאמר כלל "חסורי מחסרא והכי קתני".

האם מלך יכול להתפטר

נשאל רבינו אם מלך ישראל יכול להתפטר ממלכותו אחרי שהמליכוהו.

והשיב שיש להוכיח מדברי התוס' (תמורה כ' א') שאינו יכול להתפטר, לפי שכתבו שנשיא לא חזי להיות לו דין יחיד. ואם נאמר שיכול להתפטר מהמלכות, למה לא ראוי להיות לו דין יחיד אחרי שיתפטר.

כיוון שלדאבון ליבנו נשמעים בתקופה זו זמירות מכיוונים משונים המנסים עפ"ל להחדיר כביכול יש עוד ערך חוץ מלימוד התורה וקיום מצוותיה, וכמובן כולם אומרים לשם שמיים נתכוונו, אם מימין אם משמאל.

והגיעו הריקים לביזוי התורה ולומדיה בצורה נוראה ה"י, וישנם אף שמנסים להוריד תמיכה מלומדי התורה רח"ל, במקום להבין שהדבר היחיד הוא ללמוד וללמוד ושוב ללמוד, כידוע פעמים רבות שהיו מגיעים לרבינו בכל מיני רעיונות ודברים, ואפילו בתקופות קשות שהיו שחששו, רבינו תמיד אמר לעזוב הכל, וללכת ללמוד, ותורה מגנא ומצלא, והסכנה הכי גדולה היא ניתוק מקור החיים וכפי שכתבו בתקופת הקורנה רשכבה"ג מרן רבינו הדרך אמונה זיע"א ורשכבה"ג מרן רבינו גרשון זצוק"ל כי אדרבא זכות התורה היא המגן והמושיע בעת הזאת. וכפי שעורר בימים אלו רשכבה"ג מרן הגאון רבי דב לנדו שליט"א בדבריו: שכל החיים וכל המטרה היא ללמוד וללמוד ושוב ללמוד.

נלקט מתוך קונטרסים דקדוקי מצוות בו מובא מעשים מבהילים מעט מזעיר על ידיעת התורה של רבינו, ונבין מזה כמה חשוב למסור נפש רק לתורה ונקבל מושגים קצת לאיפה אפשר לצמוח שמוסרים נפש לתורה.

מקור למקורות

סיפר הגר"ש גלאי שליט"א: סיפר לי אדם שלפני כ"ה שנים נתן לאברך א' לפענח דברים שכתב א' מגדולי ספרד זצ"ל, והאברך ציין שם גם מקורות נדירים, ולשאלתו איך הגיע אליהם, ענה לו שהדבר פשוט מאד, כל מקום שאיני מוצא את מקורו, אני שולח גלויה לרבינו ומקבל על כך תשובה תוך מס' ימים, ושלח כך לרבינו כארבעים גלויות, ורק בא' מהם קיבל תשובה "איני יודע"!

אכילת קצה הלחם

נשאל רבינו היכן המקור שלא לאכול את קצה כיכר הלחם משום שהוא קשה לשכחה. והשיב שאין לזה שום מקור.

תספורת בילד פחות מבן ג'

נשאל רבינו אם מותר לספר ילד פחות מבן ג' שנים. והשיב שהדבר מבואר בגמ' (מו"ק י"ד א') קטן הנוולד במועד מותר לגלח במועד וכו'.

שלם בגופו או ברוחו

נשאל רבינו במי שבנו נסע למדינה רחוקה, ונדר האב שאם יחזור בשלום יתן סך גדול לצדקה. וחזר הבן שלם בגופו אבל שבור ברוחניותו, ושאלת האב האם נחשב דבר זה כמי שחזר בשלום וחייב ליתן הסך לצדקה, או שמא כיון שחזר שבור ברוחו, אין זה בכלל "חזר בשלום".

והשיב רבינו שיש לפשוט, ממה ששנינו (טבול יום ד, ז) מי שאמר הרי זה תרומה על מנת שתעלה שלום, שלום מן השבר והשפיכה אבל לא מן הטומאה, ר"ש אומר אף מן הטומאה. הרי שנחלקו תנאי בכיו"ב **אם שלום מן השבר והשפיכה ולא מן הטומאה, הוי בכלל שעלתה שלום או לא.**

...

הזכרת שם אביו

נשאל רבינו האם אף שאסור לבן להזכיר את שם אביו, מ"מ יוכל להזכירו ע"י שיאמר שפלוני אמר בשם אביו, ומייחס את שם אביו לאמירת פלוני, או שמא גם בכה"ג הדבר אסור כיון שסו"ס מזכירו בפיו.

והשיב רבינו שיש להוכיח הדבר מן הירושלמי (מגילה ד', י) **מילין דלא שמע מן אביו, הוה אמר כן אמר רב בשם רבי אלעזר [שהיה שמו של אביו]**, הרי שניתן להזכיר בדרך זו את שם אביו.

...

יכיר בבת

נשאל רבינו האם דין יכיר נאמר רק כלפי בן, או שיש דין יכיר גם כלפי בתו, כגון לענין להיות נאמן שהיא גרושה וכיו"ב.

וציין רבינו לדברי המשנ"ב (תקע"א, ה'), שכתב בתוה"ד: שהאב נאמן לבדו על שנות בנותיו, כדי שנדע אם נדרה נדר ואם יכול להפך נדריה, ואחר אינו נאמן אא"כ יש עליה שני עדים. **הרי שיש לאב דין יכיר גם בבתו.**

...

כשענית ליצחק אבינו בהר המוריה

נשאל רבינו מהו שנא' עננו כשענית ליצחק אבינו בהר המוריה. ולא מצינו שיצחק התפלל, אלא אברהם התפלל שנאמר בהר ד' יראה, [ע"י בתרגום].

והשיב רבינו שמצינו באבות דרבי נתן (כת"י, הובא בספר תורה שלימה) שיצחק התפלל שינצל. באותה שעה היה יצחק מסכים בפיו, ובלבו היה אומר מי יצילני מיד אבי, אין לי עוזר אלא הקב"ה שנאמר עזרי מעם ה'.

...

עבד כנעני בשחרור עבד כנעני

נשאל ע"י רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א: האם עבד כנעני מותר לשחרר את עבדו הכנעני, דשמא נאמר איסור זה רק לישראל, או שמא מאחר שגם עבד כנעני מחוייב במצוות כאשר, הרי איסור זה אסור עליו ככל האיסורים.

והשיב לו רבינו, **דמסתבר שגם עבד כנעני אסור לשחרר עבדו.** דאל"כ היו יכולים רבן גמליאל ורבי אליעזר ליתן את עבדם לעבד כנעני [דבזה לא מצינו איסור. היינו שאין בזה משום איסור מוכר עבדו לעכו"ם, שהרי ע"כ חייב במצוות ולא ימנע את עבדו מן המצוות], ועבדו ישחררו.

השם חנוכה בתורה

פעם הזכיר לפניו א' את שם אשתו לרפואה וקראו לה "חן", תמה רבינו הלא חן הוא שם של בן ולא של בת, ולכן יש לשנותו. השומעים תמהו היכן מצינו בן שנקרא בשם חן, ואמר רבינו שכ"ה בגמ' (ב"ב קס"ו ב') חנן מחנני, ולא בשתיים, ופירש רשב"ם מהו ולא בשתיים כגון, חן מחנני, והיינו שם שהיו כותבים בשטר, עיי"ש.

חזר ושאל האיש את רבינו איך אקרא לאשתי במקום חן, והשיבו רבינו: חנה. אמר האיש הלא לחמותי אמה של אשתי קוראים חנה. אמר רבינו: **שיקרא לה "חנוכה"**.

המה שמעו כן תמהו הלא חנוכה ג"כ לא מצינו מעולם שהוא שם, ומה טוב בו יותר מאשר בשם חן, כיון שדרך רבינו להקפיד שלא לקרוא בשמות שאין להם מקור, והראה להם רבינו בבית שמואל (אהע"ז סי' קכ"ט אות ח') **שהביא בשמות נשים את השם "חנוכה"**.

...

למה הגביהו למעלה מהכוכבים

הבט נא השמימה וספור הכוכבים (בראשית טו, ה), הביא רש"י דברי חז"ל (בראשית רבה מד, יב) שהגביהו הקב"ה את אברהם אבינו למעלה מן הכוכבים. ונשאל רבינו למה היה צורך בכך, וכי לא יוכל לראות את הכוכבים מלמטה.

והשיב רבינו שיי"ל שכוכבים הנראין יש להם מספר כמש"כ המפרש על הרמב"ם (יסוה"ת ג, ח) שהם אלף וכ"ב. אבל כשעולה למעלה מן הכוכבים רואה שיש עוד אלפי רבבות כוכבים וא"א לסופרן, לכך הגביהו למעלה מן הכוכבים ואמר לו וספור הכוכבים אם תוכל לספור.

...

שירה לעתיד לבא

בגמ' (סנהדרין צ"א ב') יליף מ"אז"י ישיר לתחיית המתים, דמשמע שישירו שירה זו לעתיד לבא. ונשאל רבינו מתי ישירו שירה זו.

והשיב: **בכל יום.** ע"פ דברי הירושלמי (סוטה ה', ד') דדריש מהשירה הזאת לאמר – לדורות. ופ"י הפני משה דהיינו שיזכירו את השירה כל יום. ועיי"ש גם בקרבן העדה שפ"י באו"א.

...

חיוב החזרת ספר למקומו על המשתמש

נשאל רבינו במי שנטל ספר מספרית בית המדרש ללמוד בו, וכשסיים ללמוד בו נטלו חברו ללמוד בו, על מי מוטל להחזיר את הספר למקומו, על הראשון שהוציא מהספרייה או על השני שנשתמש בו אחרון.

והשיב שיש לפשוט מדברי הגמ' (ב"ק נ"א א') בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו, כיון שהניחו לשני להשתמש בו, השני ולא כיסהו, השני חייב. הרי שחיוב הכיסוי עבר מן הראשון לשני, כיון שהשני נשתמש ג"כ אחריו בבור. וממילא י"ל **דהוא הדין בעניננו, חיוב החזרת הספר עבר לשני שנשתמש בו אחריו.**

...

כל לא ידענא פשיעותא

איתא בגמ' (ב"מ ל"ה א') אמר רב נחמן "כל לא ידענא פשיעותא היא". אמר רבינו שיש להביא סמך ורמז לדבר, ממה שכתוב (בראשית ד', ט') "לא ידעתי השומר אחי אנכי", **משמע שאם היה שומר לא היה יכול להצטדק בטענת לא ידעתי.**

לע"נ רבינו הגדול מרן ראש הישיבה בעל הברכת מרדכי רבי ברוך מרדכי ב"ר ישראל אזרחי זצוק"ל

נלב"ע י"א מרחשוון תשפ"ד